

İŞLETMELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMA ÇERÇEVELERİ*

SMMM Fatma AKSOY**

Derleme/Review

Muhasebe Bilim
Dünyası Dergisi
Haziran 2019; 21(2); 324-346

ÖZ

Bugün işletmelerin en önemli gündemini iş stratejilerinin ve operasyonlarının ayrılmaz bir parçası haline gelen sürdürülebilirlik konusu oluşturmaktadır. Toplum ve paydaşlardan gelen baskılar sonucu çevresel, sosyal ve ekonomik performanslarını raporlayan işletme sayısı her geçen gün artmaktadır. İşletmelerin çevresel, sosyal ve ekonomik faaliyetlerini ve bu faaliyetlerinin sonuçlarını raporlayabilecekleri dünya çapında kabul görmüş raporlama çerçeveleri bulunmaktadır. Güvenilirlik, tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkelerinin sağlanabilmesi için belirlenmiş standartlarda raporlama yapmak, hem raporlama yapan işletmelere hem de raporların okuyucularına uygulamada ve değerlendirmede büyük fayda ve kolaylık sağlamaktadır. Bu çalışmada, sürdürülebilirlik raporlaması farklı raporlama çerçeveleri ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: G4, İlerleme Bildirimi Raporlaması, Entegre Raporlama, Karbon Saydamlık Projesi

JEL Sınıflandırması: M14, M40, Q56

SUSTAINABILITY REPORTING FRAMEWORKS IN ENTERPRISES

ABSTRACT

The most important agenda of today's businesses is the sustainability issue that has become an integral part of business strategies and operations. The number of businesses reporting environmental, social and economic performance as a result of pressure from society and stakeholders is increasing day by day. There are globally accepted reporting frameworks that enable businesses to report their environmental, social and economic activities and the results of these activities. Reporting on designated standards to ensure reliability, consistency and comparability principles provides great benefits and convenience both for the reporting business and for the readers of the reports. In this study, sustainability reporting is tried to be explained by taking into account different reporting frameworks.

Keywords: G4, Communication on Progress, Integrated Reporting, Carbon Disclosure Project

JEL Classification: M14, M40, Q56

* Makale gönderim tarihi: 13.09.2018, kabul tarihi: 03.04.2019.

** İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, Muhasebe ve Denetim Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, fatmaaksoysmmm@gmail.com, orcid.org/0000-0001-2345-6789.

Atıf: Aksoy, F. (2019). İşletmelerde sürdürülebilirlik raporlama çerçeveleri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21 (2), 324-346. <http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.459841>.

1. GİRİŞ

Günümüzde karşı karşıya olduğumuz küresel ısınma, biyoçeşitlilik kaybı, doğal kaynakların tükenmesi ve kirlenmesi, artan dünya nüfusu, açlık, yoksulluk, ayrımcılık, insan hakları ihlalleri ve yolsuzluk gibi birçok etken insanlığı yeni bir düzen arayışına sürüklemektedir. Bu olumsuzluklardan iş dünyası ve toplumun tüm kesimleri etkilenmektedir. İşletmeleri yönetmek, kârlı ve sürdürülebilir bir büyümenin sağlanması bu küresel dönüşüm sürecinde hiç de kolay olmamaktadır. Geçmişte işletmelerin hayatta kalma başarısı, faaliyetlerinin sürekliliğine dayanıyordu. Bugün işletmeler çevreye ve insana duyarlı, iyi kurumsal yönetim uygulamalarını ilke edinerek farkındalıklarını artırmaktadırlar.

Toplumun tüm kesimleri tarafından hem kendi nesline hem de gelecek nesillere karşı sorumlu olma bilinci kabul görmektedir. Gelecek nesillere karşı sorumlulukların yerine getirilmesi, dünyayı daha yaşanılabilir kılmakta, çevrenin korunmasına ve insanların yaşam kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, işletmeler için artık finansal bakış açısının yanı sıra sosyal ve çevresel boyutların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Çünkü uzun vadede kısa dönemli ve sadece kâr odaklı yaklaşımların sürdürülemez olduğu ve bu tür yaklaşımların toplumdan da tepki göreceği açıktır.

Kişisel çıkarların yerini toplumsal çıkarların aldığı bu yeni dönemde, işletme değeri de toplumsal çıkarı yansıtan farklı ölçütlere göre belirlenmektedir. İşletme paydaşlarının işletmelerin finansal bilgilerinin yanı sıra finansal olmayan bilgilerine de ihtiyaç duymaları, işletmelere sürdürülebilirlik stratejileri oluşturma, sürdürülebilirlik raporları yayımlama ve bütün bu faaliyetleri iş süreçlerine entegre etme konusunda baskı oluşturmaktadır. Ayrıca, paydaşlarının beklentilerini dikkate alan işletmelerin değer kazandığı görülmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı ekonomik, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetime ilişkin faktörlerin bir bütün olarak işletmede gözetilmesi ve bu faktörlere bağlı risklerin ve fırsatların etkin bir biçimde yönetilmesi olarak ifade edilen kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımı benimsenmektedir.

Bu çalışmada sürdürülebilirlik raporlaması konusunda standart belirleyici kurumların yayınları ve genel kabul görmüş uygulama esasları çerçevesinde araştırma ve inceleme yapılmak suretiyle sürdürülebilirlik raporlamasının önemi, dünyada öne çıkan farklı raporlama çerçeveleri dikkate alınarak açıklanmaktadır.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

Günümüzde birçok işletme uzun vadeli kârlılığın, çevrenin korunması ve sosyal adaletin sağlanması ile gerçekleşeceğini düşünmektedir (GRI 2014a, 3). İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'na (İMKB) göre işletme yönetimi ile paydaşlar arasındaki iletişimin ve hesap verilebilirliğin aracı olarak görülen sürdürülebilirlik raporları, paydaşlara işletmenin yönetim yaklaşımı, stratejileri ve vaatleri hakkında bilgi edinme ve değerlendirme yapma fırsatı verirken, temel özelliklerinden bir diğeri de finansal ve finansal olmayan performansları arasındaki ilişkiyi göstermesidir (İMKB 2011, 5). İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma

Derneği'nin (SKD Türkiye) belirttiği gibi sürdürülebilirlik raporları, işletmelerin ekonomik değerlerinin, çevresel etkilerinin ve sosyal sorumluluk derecelerinin aynı anda hesaplanmasına aracı olan raporlardır (SKD Türkiye 2017, 58).

Borsa İstanbul'un (BİST) ev sahipliğinde 4 Aralık 2014 tarihinde düzenlenen Sürdürülebilirlik Platformu, yuvarlak masa toplantısının onur konuğu Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi Başkanı ve Küresel Raporlama Girişimi Onursal Başkanı King'in katılımıyla gerçekleşti (BİST 2014b, 38).

Toplantıda King, şirketlerin piyasa değerlerinin %80'inin maddi olmayan varlıklardan oluştuğunu ve [bu durumun] finansal raporlarla açıklanamadığını ifade etmiştir. Bu nedenle, finansal raporların şirketin değerini yeterli ölçüde yansıtamayacağını ve entegre raporlama yaklaşımına ihtiyaç duyulduğunun altını çizmiştir. Geride bıraktığımız yüzyılda dünyada yalnızca 1,5 milyar insan yaşadığını ve şirketlerin dünyanın kaynaklarını sınırsız zannediyor olmalarının kabul edilebilir olduğunu belirten King, bugün dünya nüfusunun yaklaşık 8 milyar olduğunu söyleyerek yöneticilerin şirketleri geçen yüzyıldaki gibi yönetmeye devam etmelerinin uygun olmadığını ifade etmiştir (BİST 2014b, 38).

İşletmeler faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri doğrultusunda ele almaktadırlar (Doğru 2016, 24). Sürdürülebilirlik raporlamasının temel amacı; şeffaflığı artırarak kurumsal yönetim kalitesini geliştirmek ve gelecek nesillere kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir dünya bırakmaktır (Albayrak 2015, 32). Geleneksel yönetim anlayışında işletme yönetimi sadece işletme hissedarlarına karşı hesap verirken, kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımında hesap verebilirlik kavramının alanı genişlemiştir. İşletme hissedarları dışındaki tüm paydaşlarına karşı da sorumluluklarının olduğunu savunan bu işletme yönetimleri, paydaşların işletmeden talep ettiği şeffaflığa sadık kalarak, finansal performansları ile birlikte sosyal ve çevresel performanslarına ait bilgileri de paylaşmayı kabul etmektedirler (İMKB 2011, 5).

İşletmelerin sürdürülebilirliği ekonomik, çevresel ve sosyal gelişmelerden kaynaklanan risklerinin doğru bir biçimde yönetilebilmesine bağlıdır (Aras 2006, 20). Raporlama sürecinde işletmeler uzun vadeli amaçları ve hedefleri doğrultusunda sürdürülebilirlik ilkelerine dayanan politikalarını, iş planlarını, yönetim stratejilerini belirlemektedirler. Bu da işletme yönetimi tarafından işletmenin güçlü ve zayıf taraflarının tespit edilmesini, önemli alanlardaki fırsat ve risklerin yönetilmesini, iş dünyasındaki yeri ve itibarı güçlendirilmesi için gereken adımları atmasını sağlamaktadır (İMKB 2011, 5). İşletmenin sürdürülebilirlik performansını belirli raporlama ilkelerini dikkate alarak hazırlayıp sunması elle tutulmayan değerlerinin ortaya çıkmasına vesile olmaktadır. Bu durum aynı sektörde faaliyet gösteren diğer işletmelerle karşılaştırma yapma imkânı vermekte ve işletmenin marka sadakatini ve kurumsal itibarını artırmaktadır (BİST 2014a, 33). İşletmelerin bu amaçlar doğrultusunda yaptığı çalışmalar aynı zamanda risklerin doğru tanımlanabilmesine, yönetilebilmesine ve uygun karşılıkların verilebilmesine yardımcı olmaktadır (Mengi ve

Özgül 2016). Kısa ve öz anlatımla sürdürülebilirlik raporlaması soyut konuları elle tutulur, somut hale getirmektedir (GRI 2014a, 3).

Sürdürülebilirlik performanslarını raporlayan işletmeler, sürdürülebilirlikle ilgili yaptıkları çalışmalara faaliyet raporlarında, internet sitelerinde yer verirken, büyük bir kısmı da sürdürülebilirlik raporu hazırlayarak paydaşlarını haberdar etmektedirler. Paydaşların ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda sürekli güncellenen dünya çapında kabul görmüş ayrı raporlama çerçeveleri bulunmaktadır. Bu raporlama çerçeveleri ve bu konuda danışmanlık yapan kuruluşlar işletmelerin kaliteli, açık, anlaşılır rapor hazırlamalarında yol gösterici olmaktadır (BİST 2014a, 33).

Dünya çapında öne çıkan raporlama çerçeveleri Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative, GRI) tarafından sunulan G4, BM Küresel İlkeler Sözleşmesi (Un Global Compact, UNGC) uyarınca hazırlanan İlerleme Bildirimi Raporlaması (Communication on Progress, COP), Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council, IIRC) tarafından hazırlanan Entegre Raporlama (Integrated Reporting, IR) ve Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project, CDP) çerçevesinde hazırlanan CDP Raporlarıdır (BİST 2014a, 35).

3. GRI G4

Dünyada öne çıkan ve yaygın olarak kullanılan raporlama çerçevelerinden biri de Küresel Raporlama Girişimi tarafından sunulan ve dördüncü güncelleme olan G4 raporlama kılavuzlarıdır (Doğru 2016, 24-25). Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın desteğiyle ABD'deki Çevresel Sorumlu Ekonomiler Koalisyonu ve Tellus Enstitüsü tarafından oluşturulan GRI, 1997 yılında Sürdürülebilirlik Raporlaması Rehberi'ni yayınlamıştır (BİST 2014a, 13). Kâr amacı gütmeyen ve çoklu paydaş yapısına sahip bir kuruluş olan GRI'nın misyonu, küresel olarak uygulanabilir bir sürdürülebilirlik raporlaması rehberi geliştirmek ve üçlü raporlamayı finansal raporlama gibi rutin ve karşılaştırılabilir hale getirerek yaygınlaştırmaktır (İMKB 2011, 6). Ayrıca GRI'nın temel iki hedefi arasında 2015 yılına kadar bütün büyük ve orta ölçekli işletmelere çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim konularına ilişkin raporlama yapma, yapmadıkları durumda da bunun nedenini açıklama yükümlülüğünün getirilmesi ve 2020 yılına kadar da işletmelerin finansal ve sürdürülebilirlik raporlarının bütünlük tek bir rapor olarak yayınlanmasına yönelik uluslararası bir standart geliştirmektir (İMKB 2011, 7).

G4, diğer Küresel Raporlama Girişimi materyalleri ve hizmetleri tarafından desteklenmektedir. Bu durum hem deneyimli hem de sürdürülebilirlik raporlaması ile yeni ilgilenen işletmelerin kılavuzları kullanmasını kolaylaştırmaktadır (GRI 2014a, 3). G4, konuya özel raporlama belgelerini kaynak gösterir. Ayrıca farklı sürdürülebilirlik kod ve normlarına yönelik performansın raporlanmasına izin veren konsolide bir çerçeve olarak tasarlanmıştır (GRI 2014a, 3). G4, farklı raporlama formatlarında sürdürülebilirlik

bildirimlerinin ne şekilde sunulması gerektiğine dair rehberlik hizmeti vermektedir. Burada örnek olarak bağımsız sürdürülebilirlik raporları, yıllık raporlar, entegre raporlar, çevrimiçi raporlama veya belirli uluslararası normlara yönelik raporlar zikredilebilir (GRI 2014a, 3).

G4 küresel ölçekte geçerli bir çerçeve sunmak için dünya genelinde rapor hazırlayanlar ve rapor kullanıcıları tarafından bildirilen ihtiyaçlar dâhilinde geliştirilmiştir (GRI 2014a, 3). Küresel Raporlama Girişimi tarafından, G4'ün işleyişi hem raporlayıcılar hem de kullanıcılardan gelen geribildirimle sürekli güncellenmektedir (GRI 2014a, 3). Önemli ve olumlu olan bir diğer gelişme sürdürülebilirlikle ilgili stratejik bilgilerin öncelikli finansal bilgilerle birleştirilmesidir. Bu düşünce entegre raporların merkezini oluşturmaktadır (GRI 2014a, 3). G4'ün amacı, sürdürülebilirlik raporlamasını standart hale getirerek, işletmenin sürdürülebilirlikle ilgili en kritik konularını, uygulayıcılar tarafından anlamlı bilgiler halinde hazırlanıp sunulmasına yardımcı olmaktır (GRI 2014a, 3).

GRI sürdürülebilirlik raporlaması kılavuzlarında sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasına yönelik raporlama ilkeleri, standart bildirimler ve uygulama el kitabı bulunmaktadır (Doğru 2016, 24). Uygulama El Kitabı raporlama ilkeleri ile tutarlı kararlar vermek için bir işletme tarafından izlenmesi gereken sürecin ana hatlarını vermektedir (GRI 2014a, 16). G4 standardı gerekliliklerine göre hazırlandığı beyan edilen sürdürülebilirlik raporlamalarında yer alan bilgilerin, GRI raporlama ilkeleri ve standart bildirimleriyle uyum içerisinde olması gerekmektedir (Doğru 2016, 25). Paydaşların bilinçli karar almaları, sürdürülebilirlik raporlarındaki bilgilerin uluslararası kabul görmüş raporlama ilkeleri ve standart bildirimler çerçevesinde hazırlanmasına bağlıdır (GRI 2014a, 3). G4 ilkeleri, rapor içeriğinin belirlenmesine ilişkin ilkeler ve rapor niteliğinin belirlenmesine ilişkin ilkeler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (GRI 2014a, 16).

3.1. Rapor İçeriğinin Belirlenmesine İlişkin İlkeler

Rapor içeriğinin belirlenmesine ilişkin ilkeler¹ işletmenin faaliyetlerini, etkilerini ve paydaşlarının temel beklenti ve menfaatlerini dikkate almak suretiyle raporun içeriğinin ne olacağını belirlenmesinde uygulanacak süreci açıklamaktır (GRI 2014a, 16). Rapor içeriğinin belirlenmesine ilişkin raporlama ilkeleri işletmelere öncelikli unsurları ve bunların çerçevelerini belirlemede yardımcı olmak ve bunların etkilerinin öncelikli olarak tanımlanabileceği hususları göstermek üzere tasarlanmıştır (GRI 2014a, 43). Bütün

¹ **Paydaş kapsayıcılığı:** İşletme paydaşlarını tanımlamalı, bu paydaşların makul beklentilerine ve menfaatlerine ne biçimde cevap verdiğini açıklamalıdır.

Sürdürülebilirlik bağlamı: Rapor işletmenin performansını daha geniş sürdürülebilirlik bağlamında sunmalıdır.

Önceliklendirme: Rapor işletmenin belirgin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini yansıtan unsurları ile paydaşların değerlendirme ve kararlarını önemli biçimde etkileyen unsurları kapsamalıdır.

Eksiksizlik: Rapor işletmenin belirgin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini yansıtmalı ve paydaşların işletmenin raporlama dönemi dâhilindeki performansını değerlendirebilmelerine yetecek biçimde öncelikli unsurları ve bunların çerçevelerini kapsamalıdır (GRI 2014a, 16-17).

bu ilkelerin birlikte uygulanması Uygulama El Kitabı'nda G4-18 rehberliği kapsamında açıklanmıştır (GRI 2014b, 31-40).

GRI kılavuzlarının daha önceki sürümlerinden farklı olarak G4 ile yatırımcıların kolayca karar verebilecekleri, raporlanacak bilgilerin belirlenmesinde kullanıcı dostu “öncelikli konular” ölçütü getirilmiştir (BİST 2014a, 35). G4-20 standardına göre belirlenen unsurların neden birincil öneme sahip olduğunun ve bu unsurları önceliklendiren etkilerin neler olduğu konusunda bilgilerin açıklanmasını gerektirmektedir. Bu nedenle kuruluşlar standart unsurlar yerine kendileri için gerçekten nitelik ve nicelik taşıyan unsurların üzerinde durmalıdır. Bu unsurlar belirlenirken sektörel veriler, küresel trendler veya sivil toplum kuruluşlarının çalışma raporlarının incelenmesi yararlı sonuçlar doğuracaktır. Ayrıca önceliklendirme sürecinde paydaşlarla iletişim halinde olmak sürece olumlu katkı sağlayacaktır (Doğru 2016, 25). Şekil 1, rapor içeriğinin tanımlanmasına yönelik süreç hakkında bilgi vermektedir.

Şekil 1. Rapor İçeriğinin Tanımlanmasına Yönelik Süreç

Kaynak: GRI 2014a, 90.

Not: Öncelikli unsurların ve çerçevelerin belirlenmesi için sürece genel bir bakış sağlamaktadır.

Birinci adım tanımlama, sürdürülebilirlik bağlamı ve paydaş kapsayıcılığı ilkeleri temeline dayanmaktadır. İşletme, öncelikli unsurları ve diğer ilgili konu başlıklarını bütün faaliyetleriyle, ürünleriyle, hizmetleriyle ve ilişkileriyle ilgili etkiler temelinde, bu etkilerin işletme içinde mi yoksa dışında mı gerçekleştiğine bakmaksızın tanımlamalıdır (GRI 2014b, 32).

İkinci adım öncelik belirleme, birinci adımdaki unsurların ve diğer ilgili konu başlıklarının, öncelikli olan ve dolayısıyla raporlamaya tabi olması gerekenlerin belirlenmesidir. Öncelik belirleme; önceliklendirme ve paydaş kapsayıcılığı ilkeleri temelinde olmalıdır (GRI 2014b, 33).

Üçüncü adım doğrulama, rapor içeriğinin tanımlanmasının sonlandırılması için eksiksizlik ve paydaş kapsayıcılığı ilkelerinin uygulandığını doğrulama izlemektedir (GRI 2014b, 33).

Dördüncü adım inceleme, işletme bir sonraki raporlama döngüsüne hazırlanırken gerçekleştirilir. Bu inceleme sadece bir önceki raporlama döneminde öncelikli olan unsurlara odaklanmakla kalmayabilir, aynı zamanda paydaş kapsayıcılığı ve sürdürülebilirlik bağlamı ilkelerini de tekrar göz önüne alabilir. Görüldüğü gibi bu bulgular bir sonraki raporlama döngüsüne ilişkin tanımlama adımına bilgi ve katkı sağlamaktadır (GRI 2014b, 33).

3.2. Rapor Niteliğinin Belirlenmesine İlişkin İlkeler

Rapor niteliğinin belirlenmesine ilişkin ilkeler² düzgün bir biçimde sunulması da dâhil olmak üzere sürdürülebilirlik raporunda kaliteli bilgilerin sağlanmasına yönelik tercihlerde yol gösterir. Bilgi kalitesi paydaşların performans hakkında doğru ve makul değerlendirmeler yapabilmelerini ve uygun önlemleri alabilmelerini sağlamak açısından önemlidir (GRI 2014a, 16). Bütün bu ilkeler Uygulama El Kitabı'nda ayrıntılı bir biçimde yer almaktadır (GRI 2014b 13-16).

GRI kılavuzlarındaki rapor niteliğinin belirlenmesine ilişkin ilkelerden biri olan denge, rapor üzerinde doğru bir değerlendirme yapılabilmesi için işletmelerin performanslarının olumlu ve olumsuz yönlerini yansıtması gerektiğini ifade eder. Bu durum okuyucuyu olumsuz yönde etkilenme riskinden korumaktadır. Örneğin işletmeler G4-EC2 standardına göre uyumluluk bildiriminde bulunurken ve iklim değişikliğinin hem gelir hem de harcama üzerindeki etkisine yer verirken aynı zamanda iklim değişikliğinden kaynaklanan risk ve fırsatlar hakkında da bilgi sağlamalıdır (Doğru 2016, 27). GRI sürdürülebilirlik kılavuzlarına göre raporlanan bilgiler mümkün olduğunca diğer işletmeler karşısında analiz yapılabilecek biçimde sunulmalıdır. Örneğin G4-EN19 standardına göre sera gazı emisyonlarının azaltım miktarı ve hesaplama dâhil edilen gazların bildirim yapılarırken, işletmenin hem kendi içinde hem de içinde bulunduğu endüstride nerede olduğunun bildiri yararlı olacaktır (Doğru 2016, 26).

² **Denge:** Rapor, işletmenin genel performansının makul bir değerlendirmesinin yapılabilmesi için işletme performansının olumlu ve olumsuz tüm yönlerini yansıtmalıdır.

Karşılaştırılabilirlik: İşletme bilgilerini tutarlı bir şekilde seçmeli, derlemeli ve raporlamalıdır. Raporlanan bilgiler paydaşların işletme performansının zaman içinde geçirdiği değişiklikleri analiz edebilmesini sağlayacak ve diğer işletmelere kıyasla analizi destekleyecek bir biçimde sunulmalıdır.

Doğruluk: Raporlanan bilgiler paydaşların işletmenin performansını değerlendirebilmeleri için yeterince doğru ve ayrıntılı olmalıdır.

Zamansal tutarlılık: İşletme, paydaşların bilinçli kararlar verebilmeleri amacıyla bilgilerin ihtiyaç duyulduğunda erişilebilir olmasını sağlamak için düzenli bir takvime göre raporlama yapmalıdır.

Netlik: İşletme, bilgileri raporu kullanan paydaşların anlayabileceği ve erişebileceği bir şekilde sunmalıdır.

Güvenilirlik: İşletme bir raporun hazırlanmasında kullanılan bilgi ve süreçleri incelemeye tabi tutulabilecek ve bilginin niteliğinin ve önceliklendirme durumunun belirlenebilmesini sağlayacak biçimde toplamalı, kaydetmeli, derlemeli, analiz etmeli ve bildirmelidir (GRI 2014a, 17-18).

Sürdürülebilirlik raporlarında yer alan konulardan bir kısmı bağımsız denetim sürecinden geçmektedir. Bu durum rapordaki hata riskini azaltmakta, raporlayıcı kuruluşlara ve paydaşlara güven vermekte ve sunulan verilerin kalitesini artırmaktadır. Eğer raporda yer alan herhangi bir konu bağımsız denetim sürecinden geçmişse GRI içerik indeksinde mutlaka bu rapora ilişkin bir referans bulunmalıdır. Bağımsız denetim firması tarafından hazırlanan ve iş tanımı ve kapsamı açıklanmış olan rapor sürdürülebilirlik raporuna eklenmelidir. Özellikle bu güvence sağlayıcı firmaların bağımsız olmaları, güvence faaliyetleri sırasında kalite kontrol prosedürleri uygulamaları ve raporda sundukları bilgilerin sistematik ve kanıta dayalı olması şarttır (Doğru 2016, 27).

Günümüzde raporlama yapmak artık işletmelerin bir tercihi olmaktan çıkmış olup “raporla, raporlamıyorsan açıkla” (report or explain) ilkesi giderek daha fazla kabul görmektedir. Söz konusu ilke, işletmelerin sürdürülebilirlik etkilerini paylaşmalarını, paylaşmıyorsa bunun nedenini açıklamalarını istemektedir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 34). GRI bu ilkenin daha adil bir rekabet ortamı yarattığını ve kuruluşa esneklik sağladığını, bürokrasi ile ilgili yükler getirmediğini belirtmekte ve bu yaklaşıma destek vermektedir (Mengi ve Özgül 2016, 167-168). Dolayısıyla, GRI sürdürülebilirlik kılavuzları tüm sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler için hazırlanmıştır. Bu kılavuzlarda yer alan bazı standartlar işletmeler açısından açıklanması mümkün olmayan unsurları içermektedir. Söz konusu istisnai durumlarda GRI içerik indeksindeki ilgili standarda referans verilmesi, kamuya açıklanamayan bilgilerin tarif edilmesi ve rapora dâhil olmayan bilgilerin hariç tutulma nedenlerinin belirtilmesi gerekmektedir. Örneğin, işletme özel bilgisi, uygulanabilir değil vb gibi (Doğru 2016, 26). İşletmelerde, piyasalar ve toplum için sürdürülebilirlik raporlamasının standart uygulamaya dönüşmesi hayati öneme sahiptir (GRI 2014a, 3). Kılavuzlarda genel standart bildirimler ve özel standart bildirimler olmak üzere iki farklı türde standart bildirim bulunmaktadır (GRI 2014a, 20).

3.3. Genel Standart Bildirimler

Genel standart bildirimler işletmenin ve raporlama sürecinin tanımını sunmakta olup sürdürülebilirlik raporları hazırlayan bütün işletmeler için geçerlidir (GRI 2014a, 24). Genel standart bildirimler sırasıyla; (a) strateji ve analiz, (b) kurumsal profil, (c) tanımlanan öncelikli unsurlar ve çerçeveler, (d) paydaş katılımı, (e) rapor profili, (f) yönetim, (g) etik değerler ve dürüstlük olmak üzere yedi kısımdan oluşmaktadır (GRI 2014a, 24).

GRI sürdürülebilirlik kılavuzlarındaki genel standart bildirimlerin başında strateji ve analiz yer almaktadır. Bu bildirim işletme faaliyetlerinin neden olduğu ve katkıda bulunduğu belirgin ekonomik, sosyal ve çevresel etkiler ile ilgili kısa, orta ve uzun vadeli strateji, sorumluluk ve politikaların beyanını içermektedir (GRI 2014a, 4). Raporda öncelikli olarak işletmenin yönetim kurulu başkanı olmak üzere yönetim kurulu üyelerinin ve yönetim kurulu bünyesinde oluşturulan kurumsal yönetim komitesi gibi resmi organların da sürdürülebilirlikle ilgili fikirlerine ve görüşlerine yer verilmelidir (Doğru 2016, 25). Paydaş katılımı rapor

içeriğini zenginleştirmek, bazı verilerin doğruluğunun teyit edilmesini sağlamak ve farklı bakış açılarından yararlanmak için rapor içerisinde işletmenin etkileşim halinde olduğu kesimlerin açıklamalarına yer verilmesi oldukça önemlidir (Doğru 2016, 26-27).

3.4. Özel Standart Bildirimler

Özel standart bildirimler işletmenin yönetimi ve öncelikli unsurlara ilişkin performansı hakkında bilgi sunmaktadır (GRI 2014b, 244). Kılavuzlar, özel standart bildirimleri üç sınıfa ayırmaktadır. Bunlar sırasıyla; (a) ekonomik, (b) çevresel ve (c) sosyal boyutlardır. Sosyal bildirim de kendi içinde işgücü uygulamaları ve insana yaraşır iş, insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu olarak ayrılmıştır (GRI 2014a, 43). Sürdürülebilirliğin ekonomik boyutu işletme paydaşlarının ekonomik durumları ve yerel, ulusal ve küresel düzeydeki ekonomik yapılar üzerindeki etkileriyle ilgilidir. Kuruluşun mali durumuna odaklanmamaktadır (GRI 2014a, 43).

GRI sürdürülebilirlik raporlamalarında ele alınması gereken temel konular arasında, sürdürülebilirlik çalışmalarını başlatmak ve etkin bir biçimde yönetip koordine etmek için işletme bünyesinde sürdürülebilirlik komitesi veya çeşitli çalışma grupları oluşturmak gerekir (Doğru 2016, 25). Teknik konularda ve uzmanlık gerektiren durumlarda konunun uzmanlarından faydalanılmalıdır. Çünkü birden çok disiplinden uzmanların katıldığı ekipler kurup aralarında gerekli koordinasyonun sağlanması, yetkinlik açıkları ve boşlukları kapatmak ve gereksiz tekrarları önlemek için önemlidir (Albayrak 2015, 37).

4. UNGC İLERLEME BİLDİRİMİ RAPORLAMASI

Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi, küreselleşmenin artan hızına paralel olarak, sürdürülebilirlik ve kurumsal sorumluluk anlayışı çerçevesinde politika üretmek ve uygulamaya geçirmek üzere oluşturulan en kapsamlı girişimdir. Bu girişim, iş dünyası için ortak bir kalkınma kültürü oluşturmak amacıyla evrensel ilkeler öneren, yenilikçi bir kurumsal sorumluluk yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir (İMKB 2011, 6). Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ile proje ortakları tarafından yürütülen araştırma raporunda belirtildiğine göre Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Annan, 31 Ocak 1999 tarihinde düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu'nda, "Binyıl Kalkınma Hedefleri" doğrultusunda bir çağrıda bulunmuştur. Annan, bu evrensel çevre ve sosyal ilkeleri desteklemek amacıyla, BM organlarını, işçi sendikalarını ve sivil toplum örgütlerini, tüm özel sektör işletmelerinin ve kamu kuruluşlarının temsilcilerini uluslararası bir girişim olan Küresel İlkeler Sözleşmesi altında toplanmaya davet etmiştir. Bunun üzerine Küresel İlkeler Sözleşmesi Projesi, BM Genel Merkezi'nde 26 Haziran 2000 tarihinde hayata geçirilmiştir (TİSK 2016, 20). Dünya liderlerinin öncülüğünde kurulan bu girişimi Borsa İstanbul 2005 yılından bu yana desteklemektedir (BİST 2014a, 14).

UNGC'nin insan hakları, işgücü, çevre ve yolsuzlukla mücadele ile ilgili 10 evrensel ilkesini kaynak gösterir³ (BİST 2014a, 35). Gönüllülük esasına dayalı bir girişim olmakla birlikte, bu konulardaki çalışmaları destekleyen işletmelerin kurumsal politikalarına, operasyonlarına ve kurum kültürlerine dâhil edebileceklerine dair açık taahhütte bulunmaları gerekmektedir. Ayrıca katılımcılardan kaydettikleri ilerlemeyi her yıl raporlamaları istenmektedir. "İlerleme Bildirimi" bu raporlama sürecinin adıdır (UNGC 2008, 8). İlerleme Bildirimi'nin politikaları insanlığa karşı sorumluluk, şeffaflık ve devamlı iyi yönde ilerleme kavramlarına dayanmaktadır. Bu politikalar, işletmenin Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne bağlılığını pekiştirmesine, girişimin bütünlüğünün korunmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca işletmeler ile paydaşların öğrenme ve değerlendirme yapabilecekleri bilgilerin toplanması gibi önemli birçok amacı bulunmaktadır (UNGC 2008, 8). Kısacası İlerleme Bildirimi bir işletmenin Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin on ilkesinin uygulanması konusunda kendi paydaşlarına yaptığı bildirimdir (UNGC 2008, 12). Şekil 2, genel etki alanı hakkında bilgi vermektedir.

İlerleme Bildirimi, Birleşmiş Milletlerin hedeflerini ortaklar aracılığıyla desteklenmesinde, Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin on ilkesinin uygulanmasında kaydedilen ilerlemeyi içermelidir (UNGC 2008, 8). İşletmeler "İlerleme Bildirimi" ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne katılımı izleyen ilk iki yıl içerisinde ve takip eden her yıl için rapor hazırlamaları şartı bulunmaktadır. İşletmeler İlerleme Bildirimi'ni diğer sürdürülebilirlik raporları ya da yıllık mali raporlar ile bir bütün olarak sunmaları konusunda teşvik edilmektedirler. İşletmelerin Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin aktif katılımcısı olarak kalabilmesi İlerleme Bildirimi'nde belirtilen politikalara uymasına bağlıdır (UNGC 2008, 8). Ayrıca Platform, bir çerçeve sunmakla birlikte GRI sürdürülebilir raporlama ilkelerine göre yapılan raporlamaları da kabul etmektedir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 32).

³ **İnsan hakları:** İşletmeler uluslararası geçerliliğe sahip insan haklarına destek olmalı, saygı göstermeli ve insan hakları suçlarına ortak olmamak için gerekli tüm önlemleri almalıdır.

İş gücü: İşletmeler sendika ve toplu iş sözleşmesi özgürlüğüne, zorla çalıştırma ve angaryanın her türlüünün ortadan kaldırılmasına, çocuk istihdamının ortadan kaldırılmasına, işe alma ve meslek konusundaki ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına azami önem vermelidir.

Çevre: İşletmeler, çevresel sorunlarla ilgili olarak temkinli yaklaşımı desteklemeli; daha yüksek çevresel sorumluluğu teşvik eden girişimlerde bulunmalı, çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesini ve yaygınlaştırılmasını teşvik etmelidir.

Yolsuzluk: İşletmeler irtikap ve rüşvet de dâhil olmak üzere yolsuzluğun her türlüüyle mücadele etmelidir (UNGC, 2008).

Şekil 2. Etki Alanı

Kaynak: UNGC 2008, 8.

Not: Merkezleri bir olan birden fazla dairenin, daireler büyüdükçe etki azalmasını göstermektedir.

Bir işletmenin evrensel on ilkeyi kendi genel etki alanı içerisinde kabul etmesi, destek olması ve uygulamaya geçirmesi istenmektedir. Belki de “etki alanı” yerine “etki alanları” ifadesini kullanırsak, merkezleri bir olan birden fazla daire canlandırırız daireler büyüdükçe etkinin azaldığını görürüz. En küçük etki alanı işletmenin çekirdek iş faaliyetlerini kapsar. Bir işletmenin ESG faktörleri olarak nitelendirilen çevre, toplum ve kurumsal yönetim performansını en fazla kontrol altında tutacağı alan burasıdır. İkinci daire tedarik zincirini içerir. Bu etki alanında kontrol zayıflamasına rağmen yine de kontrol sağlanabilmektedir. Üçüncü dairede ise işletmenin insani yardım çalışmaları, sosyal yatırımlarının toplumla etkileşimi bulunmaktadır. Dördüncü etki daresi işletmenin kamu politikası oluşturma, kamuoyunu bilgilendirme ve bilinçlendirme evresidir (UNGC 2008, 8).

İlerleme Bildirimi üç temel adımdan oluşmaktadır. İlerleme Bildirimi'nin hazırlanması, diğer paydaşlarla paylaşılması, BM Küresel İlkeler Sözleşmesi internet sayfasına yüklenmesidir (UNGC 2008, 8). İlerleme Bildirimi'nin hazırlanmasında birinci adım üç unsuru içermelidir. Bunlar sırasıyla üst düzey yönetimin imzasını taşıyan Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne Desteğe Devam Beyanı, bir önceki yılki taahhütler, sistemler, etkinlikler gibi gerçekleştirilen eylemlerin açıklanması, mevcut ya da beklenen çıktılarının ölçülmesinden elde edilen sonuçlardır (UNGC 2008, 8). İşletmelerin İlerleme Bildirimi hazırlanır hazırlanmaz paydaşlara ne şekilde ulaştırdıklarını açıklamaları, belirli bir süre içerisinde Küresel İlkeler Sözleşmesi internet sayfasına da elektronik versiyonunu yüklemeleri istenmektedir (UNGC 2008, 12). İşletmeler paydaş iletişiminde özellikle sürdürülebilirlikle ilgili olarak yerleşik yöntemleri kullanmalıdırlar (UNGC 2008, 12). Ayrıca Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi, bir performans değerlendirme mekanizması da değildir. Herhangi bir onay verilmemekte ya da performans hakkında değerlendirme yapılmamaktadır. İşletmelerin raporları, şeffaf bir şekilde herkes ile paylaşılmakta ve benzer işletmelerin ve diğer paydaşların yorum yapması teşvik edilmektedir (TİSK 2016, 20).

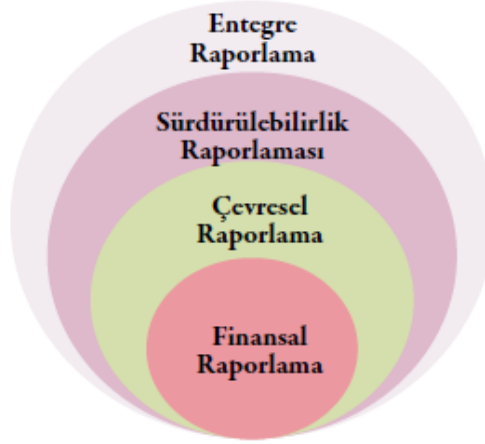
Küresel İlkeler Sözleşmesi ilkelerinin etkili bir şekilde uygulanması, büyük ölçüde paydaş katılımına bağlıdır (UNGC 2008, 12). Rapora dâhil edilmesi gereken konu ve göstergeler, kuruluşun ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini yansıtmak ya da paydaşların kararlarını etkilemek bakımından önemli olan somut ilişkileri içermelidir (UNGC 2008, 14). İşletmeler kaydettikleri, topladıkları, analiz ettikleri ve duyurdukları bu bilgilerin doğruluğundan ve güvenilir olmasından sorumludurlar (UNGC 2008, 15). Bu nedenle işletmelerin raporda adil ve makul bilgi kullanmasını sağlamak için gözden geçirme kapsamı, kullanılan yöntemler, güvence kuruluşunun bağımsızlığı gibi konuları içeren güvence süreci büyük önem taşımaktadır (UNGC 2008, 15).

5. IIRC ENTEGRE RAPORLAMA

Entegre raporlamaya ilişkin küresel boyutta çalışmaların hız kazanması 2010 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi'nin kurulması ile başlamıştır. Küresel bir koalisyon olan IIRC'nin üyeleri arasında Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi, Küresel Raporlama Girişimi, Dünya Bankası, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu, Dünya Ekonomik Forumu gibi birçok düzenleyici kuruluşun yanı sıra işletme temsilcileri, akademisyenler, yatırımcılar ve STK'lar bulunmaktadır (Aras ve Sarıoğlu 2015, 42). IIRC, 2013 yılı Aralık ayında "Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi"ni yayımlamıştır (BİST 2014a, 14). Entegre raporlama, toplumu esas alan entegre düşünce yapısını gerektiren, finansal ve finansal olmayan raporlama uygulamalarını konsolide raporlama uygulamalarına dönüştürmeyi amaçlayan, işletmenin geleceğe yönelik hedeflerine ulaşmak için kullanılan yol ve yöntemleri anlatan raporlama yaklaşımıdır (BİST 2014b, 38). Entegre raporlama, işletmenin ekonomik, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim yaklaşımına ilişkin faktörleri ile finansal performansı arasındaki ilişkiyi hedef ve amaçları doğrultusunda bir bütün olarak ele alır. Öteki raporlardan farkı, hem geçmişe yönelik bilgileri hem de geleceğe yönelik ulaşmak istediği hedefleri paylaşmasıdır (BİST 2014a, 35). Şekil 3, kurumsal raporlamanın gelişimine yönelik süreç hakkında bilgi vermektedir.

Entegre raporlama, kurumsal raporlamada büyümekte ve gelişmekte olan bir eğilim olup genel olarak bir kuruluşun mali sermaye sağlayıcılarına mevcut ve gelecekteki değer yaratma süreci için esas olan kilit faktörleri entegre bir biçimde sunmayı hedeflemektedir (GRI 2014a, 85). Finansal raporlamaların sürdürülebilirlikle ilgili bilgiler içermemesi ve yalnızca geçmişe yönelik bilgiler vermesi sebebiyle entegre raporlamaya olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Ayrıca entegre rapor, bir işletmenin finansal raporları ile sürdürülebilirlik raporlarının birleşiminden de oluşan bir rapor değildir (Mengi ve Özgül 2016, 172). Ancak sürdürülebilirlik raporlaması işletmenin öncelikli konularına, stratejik hedeflerine ve bu hedefleri gerçekleştirerek zaman içinde değer yaratma yeteneğinin değerlendirilmesine girdi sağlamak suretiyle işletmenin entegre düşünme ve bildirme süreci için temel önem teşkil etmektedir (GRI 2014a, 85). Bunun yanı

sıra sürdürülebilirlik raporları çok geniş paydaş gruplarına hitap etmesine karşın entegre raporlar yatırımcıları hedef almaktadır (Mengi ve Özgül 2016, 172).

Şekil 3. Kurumsal Raporlamanın Gelişimi

Kaynak: Aras ve Sarioğlu 2015, 38.

Not: Kurumsal raporlamanın gelişimine yönelik süreç hakkında genel bir bakış sağlamaktadır.

Entegre raporlama çerçevesinde kullanılacak bir şablon bulunmamakta ve kural bazlı değil ilke bazlı bir yaklaşım benimsenmektedir. Böylece çerçeve işletmelere belirli ilkeleri gözeterek kendi yapılarına uygun raporlama yapma imkânı vermektedir (Aras ve Sarioğlu 2015, 49). Çerçeve, entegre raporun düzenlenmesinde temel olarak kullanılan bilgilerin içeriğinin belirlenmesinde ve bu bilgilerin nasıl sunulacağını gösteren kılavuz ilkeler⁴ ile birbirine temelden bağlı ve karşılıklı olarak birbirlerini dışlamayan içerik öğelerinden⁵ oluşmaktadır (IIRC 2013, 5). Aksi belirtilmedikçe bir raporun entegre rapor olabilmesi, entegre

⁴ **Stratejik odak ve geleceğe yönelim:** Bir entegre rapor işletmenin stratejisi ve bunun, işletmenin kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetiyle ve sermaye öğelerini kullanımı ve etkileşimiyle nasıl bir ilgisi olduğu hakkında bilgi vermelidir.

Bilgiler arası bağlantı: Bir entegre rapor işletmenin zaman içinde değer yaratma kabiliyetini etkileyen faktörlerin birleşimi, birbirleriyle olan ilişkileri ve aralarındaki bağımlılıkların bütünsel bir resmini sunmalıdır.

Paydaşlarla ilişkiler: Bir entegre rapor işletmenin temel paydaşlarıyla kurduğu ilişkilerin doğası ve kalitesi hakkında bilgi sağlamalı ve paydaşların meşru ihtiyaç ve isteklerini ne ölçüde anladığını, hesaba kattığını ve karşıladığını belirtmelidir.

Önemlilik: Bir entegre rapor işletmenin kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini önemli ölçüde etkileyen konular hakkında bilgi vermelidir.

Kısa ve öz olma: Bir entegre rapor kısa ve öz olmalıdır.

Güvenilirlik ve eksiksizlik: Bir entegre rapor olumlu ya da olumsuz tüm maddi hususları dengeli ve maddi hata içermeyecek bir biçimde açıklamalıdır.

Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik: Bir entegre rapordaki bilgiler, zaman içinde tutarlı bir temele dayalı olarak ve işletmenin zaman içinde değer yaratma kabiliyeti açısından diğer işletmelerle karşılaştırılmasına olanak sağlayacak biçimde sunulmalıdır (IIRC 2013, 5).

⁵ **Kurumsal genel görünüm ve dış çevre:** İşletme ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?

raporlama çerçevesinde kalın ve italik gösterilen tüm ilkelere ve ögelere atıfta bulunabilmesine bağlıdır. Entegre rapor, çerçevede belirtilen ilkeleri ve ögeleri içermemesinin haklı nedenleri arasında doğru ve güvenilir bilgilerin olmaması, açıklanmasının hukuki açıdan imkân dâhilinde olmaması veya rekabet açısından sakıncalı durumlara yol açmasıdır. Bu koşullarda, açıklanamayan bilgilerin mahiyeti, niçin açıklanamadığı, yetersiz veriler söz konusu olduğunda, açıklanması için atılacak adımlar izah edilmelidir (IIRC 2013, 34). Entegre raporu oluşturan bu ilkelerin temelinde sırasıyla; (a) organizasyon ve diğerleri için değer yaratma, (b) sermaye ögeleri, (c) değer yaratma süreci olmak üzere üç önemli kavram yer almaktadır (Aras ve Sarıoğlu 2015, 50).

5.1. Organizasyon ve Diğerleri İçin Değer Yaratma

Entegre raporlamanın temelinde işletmenin yarattığı veya tahrip ettiği değerleri ve bu değerlere etki eden tüm faktörleri tespit ederek paydaşlarla iletişimin sağlanması yatmaktadır. Bugün birçok işletme hissedarları için uzun vadeli kârlılık sağlamanın yanı sıra istihdam yaratmak, toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek yenilikler üretmek, yerel üretimi teşvik etmek gibi toplumsal değerler de yaratmaktadır. Hissedarlar ve yatırımcılar öncelikli olarak işletmenin kendisi için yarattığı değeri dikkate alsalar da işletmenin diğer paydaşları için yarattığı değer, uzun vadede işletmenin değer yaratabilme kabiliyetini de etkilemektedir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 51). Bu nedenle entegre rapor, işletmenin kullandığı ve ürettiği tüm sermaye ögelerinin bir değer yaratıp yaratmadığını, ne ölçüde ve nasıl değer yarattığını ortaya koymalıdır (Aras ve Sarıoğlu 2015, 52). Yaratılan veya tahrip edilen bu değerlerin ölçülebilmesi için işletmenin rekabetçiliği, performansı ve etkilediği topluluklar, hissedarlar, tedarik zinciri ve doğal çevrenin birbiriyle bağlantısının dikkate alınması gerekir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 51). Kısacası entegre rapor ile finansal sermaye sağlayan taraflara, işletmenin kullandığı ve etkilediği kaynaklar ve ilişkiler hakkında bilgi verilerek kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyeti kısa ve öz bir şekilde anlatılmalıdır (IIRC 2013, 7).

Kurumsal yönetim: İşletmenin kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini nasıl destekliyor?

İş modeli: İşletmenin iş modeli nedir?

Riskler ve fırsatlar: İşletmenin kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen spesifik risk ve fırsatlar nelerdir ve işletme bunları nasıl ele almaktadır?

Strateji ve kaynak aktarımı: İşletmenin hedefi nedir ve buraya nasıl ulaşmayı amaçlamaktadır?

Performans: İşletme, dönem için belirlenen stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve elde edilen sonuçlar sermaye ögelerini nasıl etkilemiştir?

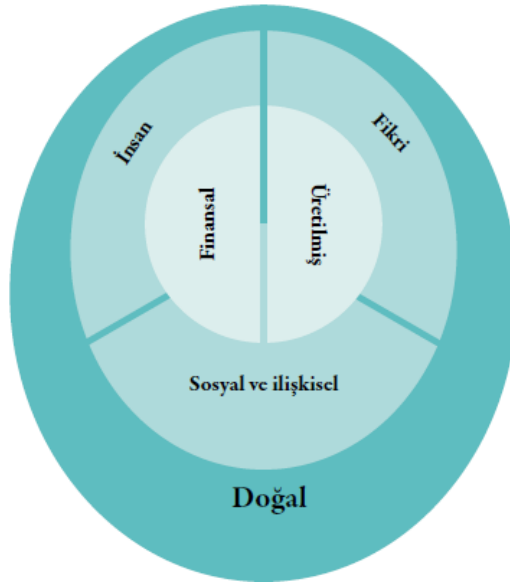
Genel görünüş: Stratejisini uygularken işletmenin karşılaşması muhtemel zorluk ve belirsizlikler ve bunların, iş modeli ile gelecekteki performansı açısından potansiyel etkileri nelerdir?

Hazırlık ve sunum temeli: İşletme entegre rapora dahil edilecek konuları nasıl belirlemektedir ve bu konular nasıl incelenmekte veya değerlendirilmektedir (IIRC 2013, 5)?

5.2. Sermaye Öğeleri

İşletmeler faaliyetlerinin sürekliliği için çeşitli kaynaklara ve ilişkilere ihtiyaç duyarlar. Bu kaynaklar işletmenin kendisine ait olabileceği gibi bir başkasının mülkiyetinde de olabilir ve hatta doğal kaynaklar gibi hiç kimsenin mülkiyetinde de olmayabilir. Entegre Raporlama Çerçevesi işletmenin herhangi bir ürün veya hizmet üretmek için kullandığı bu değerleri “sermaye” olarak nitelendirmekte ve bu sermaye öğelerini finansal sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, insan sermayesi, sosyal ve ilişkisel sermaye ile doğal sermaye olarak altı sınıfa ayırmaktadır (Aras ve Sarıoğlu 2015, 53). Şekil 4, işletmeleri etkileyen sermaye öğeleri hakkında genel bir bilgi vermektedir.

İşletmenin faaliyetleri sonucunda sermaye öğeleri artar, azalır veya dönüşürken kendi aralarında ve içlerinde sürekli bir akış olur. Örneğin, bir işletme çalışanlarını eğiterek insan sermayesini iyileştirirken ilgili eğitim maliyetleri finansal sermayesini azaltır. Etki açısından finansal sermaye, insan sermayesine dönüşmüştür (IIRC 2013, 11). Çevrenin kirlenmesi nedeniyle de doğal sermayesi azalabilir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 55). Tüm bu sermaye öğeleri arasındaki ilişkinin ve bu ilişkinin işletmenin uzun dönemli finansal performansına etkilerinin entegre raporda açıklanması gerekir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 55-56).

Şekil 4. Sermaye Öğeleri

Kaynak: Aras ve Sarıoğlu 2015, 54.

Not: Sermaye öğeleri hakkında genel bir bakış sağlamaktadır.

Çerçevede sermaye öğeleri işletmelere kullandıkları veya etkiledikleri kaynaklara ilişkin daha geniş bir bakış açısı sunmak için verilmiştir. İşletmeler değer yaratmalarına katkıda bulunan başka öğelere de raporda yer verebilirler (Aras ve Sarıoğlu 2015, 56). Sermaye öğeleri her işletme açısından eşit derecede ilgili veya uygulanabilir değildir. Birçok işletme tüm sermaye öğeleriyle belirli bir ölçüye kadar etkileşim

kurmasına rağmen bu etkileşimler entegre rapora dahil edilecek kadar önemli olmayan, nispeten düşük seviyeli veya dolaylı etkileşimler olabilir (IIRC 2013, 12). İşletmenin sermaye öğelerinin kullanımı veya etkilerini açıklarken sayısal göstergelerden ve temel performans göstergelerinden yararlanması gerekmektedir. Bununla birlikte her sermaye öğesini ve hareketini sayısal olarak açıklamak her zaman mümkün değildir. Bu gibi durumlarda doğru olan, sözel anlatımla açıklamaktır. Burada sermaye öğeleri sırasıyla ele alınacaktır (Aras ve Sarıoğlu 2015, 56).

5.2.1. Finansal Sermaye

Finansal sermaye işletmenin tüm parasal kaynaklarını ifade etmektedir (Aydın 2015, 24-25). Bir işletmenin mal üretmek veya hizmet sağlamak amacıyla kullandığı finansal kaynaklar ile borçlanma, öz sermaye veya hibe gibi finansman yoluyla ya da faaliyetler veya yatırımlar yoluyla elde ettikleridir (IIRC 2013, 11).

5.2.2. Üretilmiş Sermaye

Üretilmiş sermaye genelde başka işletmeler tarafından yaratılır, ancak raporu düzenleyen işletmeler tarafından satış amaçlı üretilen ya da kendi kullanımı için edinilen varlıkları da kapsar (IIRC 2013, 12). Diğer bir ifadeyle üretilmiş sermaye, işletmenin üretim sürecine katkı sağlayan fakat nihai ürün veya hizmetin bir parçası olmayan fiziksel altyapı olarak tanımlanan karayolları, limanlar, arıtma tesisleri ile bina ve teknolojik ekipmanları içerir. Anlaşıldığı üzere üretilmiş sermaye işletmenin kendisine veya üçüncü kişilerin mülkiyetine de ait olabilir. Üretilmiş sermayenin etkin bir biçimde kullanılması kaynak kullanımını azaltır, inovasyonu teşvik eder ve böylelikle işletmenin daha esnek ve sürdürülebilir olmasını sağlar (Aras ve Sarıoğlu 2015, 54).

5.2.3. Fikri Sermaye

Fikri sermaye işletmeye ait patent, telif hakları, yazılım ve lisanslar, sistemler, prosedürler gibi bilgiye dayalı maddi olmayan kaynakları ifade eder (IIRC 2013, 12). Fikri sermaye bir işletmede çalışanların bildiği ve işletmeye piyasada rekabet üstünlüğü kazandıran unsurların toplamıdır (Aydın 2015, 25). Aynı zamanda bu sermaye gelecekte kâr etme potansiyelinin de belirleyicisidir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 55).

5.2.4. İnsan Sermayesi

İnsan sermayesi işletme çalışanlarının bilgi, beceri, tutum, eğitim ve yetkinliğini ifade etmektedir (Aydın 2015, 25). İnsan sermayesi bir işletmenin kurumsal yönetim çerçevesine, risk yönetimi yaklaşımına ve etik değerlerine çalışanlarının uyum sağlamaları ve bunları desteklemeleridir. Aynı zamanda bir kuruluşun stratejisini anlama, geliştirme, uygulama ve işbirliği yapma kabiliyetidir (IIRC 2013, 12). Kuruluşun rekabet üstünlüğü insan sermayesini doğru yönetmesine, kişisel gelişimini teşvik ve motive etmesine bağlıdır (Aras ve Sarıoğlu 2015, 55).

5.2.5. Sosyal ve İlişkisel Sermaye

Sosyal ve ilişkisel sermaye işletmenin toplumlar, paydaş grupları ve diğer ağların kendi içindeki ve aralarındaki gelenek ve ilişkiler ile bireysel ve toplu refahı artırmak amacıyla bilgi paylaşma kabiliyetidir (IIRC 2013, 12). İşletmenin tüm paydaşları ile ilişkileri sonucu elde ettiği kaynakları ifade eder. Bunlar paylaşılan normları, ortak değer ve davranışları, karşılıklı güven ve etkileşimleri, hükümetle ilişkileri, tedarik zinciri ve marka itibari gibi maddi olmayan varlıkları içerir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 55).

5.2.6. Doğal Sermaye

Doğal sermaye işletmenin kullandığı tüm yenilenebilir ve yenilenemez doğal kaynaklar ile süreçleri kapsar. Hava, su, toprak, madenler, ormanlar, biyolojik çeşitlilik ve ekosistem sağlığı bunlara örnek gösterilebilir (IIRC 2013, 12). Tüm ekonomik ve sosyal sistemin temelini oluşturan bu kaynaklara işletmenin ne derece bağımlı olduğu, operasyonlarının bu kaynaklar üzerindeki etkisi ve olumsuz etkileri azaltmak için ne gibi tedbirler aldığı belirtilmesi önemlidir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 55).

5.3. Değer Yaratma Süreci

İşletmelerin en önemli sürecini değer yaratma süreci oluşturmaktadır. Çünkü işletmelerde yer alan birçok sürecin ortak amacı değer yaratmaktır. Bu nedenle işletmelerde değer yaratan unsurların iyi belirlenmesi, doğru şekilde tanımlanması, değişikliklerin olası etkilerinin tahmini büyük önem taşımaktadır (Aydın 2015, 27). Diğer bir anlatımla entegre raporlama ile işletmenin uzun vadede planladığı hedeflerine ulaşmak için izleyeceği yolu, şu anki durumunu, sermaye öğelerini anlatması istenmektedir (BİST 2014a, 35). Entegre raporun içeriği işletmenin karşılaştığı koşullara göre belirlenmelidir. Bu nedenle içerik öğeleri belirli konuların bir listesi şeklinde değil, sorular şeklinde sunulmuştur. Buna göre hangi bilgilerin rapora nasıl dâhil edileceğini belirlemek için kılavuz ilkelerin nasıl uygulanacağı açıklanmıştır (IIRC 2013, 24). Ayrıca entegre rapor içerik öğeleri arasında belirgin bir bağlantı kuracak şekilde sunulmalıdır (IIRC 2013, 24). Burada sekiz içerik öğesi ile ilgili sorular ve soruların cevaplarıyla birlikte nasıl açıklanacağı ele alınmıştır (IIRC 2013, 24).

5.3.1. Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre

Bir entegre rapor, kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor sorularına cevap verir (IIRC 2013, 24). İşletmeler hayatta kalabilmek için dış çevreye uygun yapıları ve süreçleri geliştirmek zorundadırlar (Aydın 2015, 27). Dış çevre ekonomik koşulları, teknolojik değişimleri, toplumsal sorunları ve çevresel zorlukları kapsar ve işletmenin faaliyet gösterdiği bağlamı oluşturur. Misyon ve vizyon işletmenin tamamını içerir ve işletmenin amaç ve niyetini anlaşılır, kısa ve öz bir biçimde açıklamasını sağlar (IIRC 2013, 13). Misyon, işletmenin ne yapmak ve hangi amaçla yapmak üzere kurulduğunu, kendini nasıl görmek istediğini, işletmenin varlık sebebini açıklar. Misyon aynı zamanda işletmenin tarihini, yönetici ve sahiplerin tercihlerini, çevresel faktörleri, mevcut kaynakları ve özgün yeteneklerini de içermektedir. Ken-

di misyonu ve kimliğinin farkında olan bir işletme iş dünyasında hiç kuşkusuz daha başarılı olacaktır. Geleceğe ait bir tanımlama olan vizyon, çeşitli alternatifler karşısında işletmenin önceliklerinin belirlenmesine fayda sağlar. Vizyonun varlığı işletmeyi işbirliğine, yaratıcılığa ve doğru davranışa yönlendirir (Aydın 2015, 27).

5.3.2. Kurumsal Yönetim

Bir entegre rapor kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini nasıl destekliyor sorularına cevap verir (IIRC 2013, 25). Kurumsal yönetim işletme yönetimi, pay sahipleri, menfaat sahipleri ve yönetim kurulu arasındaki çok yönlü ilişkileri içermektedir (Aydın 2015, 27). Kurumsal yönetim sorumluları işletmenin değer yaratma kabiliyetini destekleyen uygun bir yönetim yapısı oluşturmaktan sorumludur (IIRC 2013, 13). Bir başka ifadeyle, üst yönetim değer yaratma sürecini ve bu sürecin nasıl uzun vadeli bir değere dönüşeceğini izlenmesi, yönetilmesi ve iletişimin sağlanmasından sorumludur (Aras ve Sarıoğlu 2015, 45). Yönetim, işletmenin vizyonunu, misyonunu ve hedeflerini çalışanlarının benimsediğinden emin olmalı ve bu büyük resim içerisinde her bir çalışanın nerede yer aldığını açıkça belirtmelidir. Tüm işletme çalışanlarının entegre raporu iyi anlaması ve entegre düşünce yapısını benimsemesi işletme içi koordinasyonun ve bilgi akışının sağlanması açısından önemlidir (Aras ve Sarıoğlu 2015, 66).

5.3.3. İş Modeli

Bir entegre rapor kuruluşun iş modeli nedir sorusuna cevap verir (IIRC 2013, 25). Entegre Raporlama Çerçevesi iş modelini işletmenin iş faaliyetleri yoluyla girdileri, işletmenin stratejik hedeflerini karşılamayı hedefleyen çıktılara ve sonuçlara dönüştürmekte kullandığı yapı olarak açıklamaktadır (Aras ve Sarıoğlu 2015, 61). Diğer bir ifadeyle iş modeli, girdi olarak çeşitli sermaye öğelerini kullanır ve iş faaliyetleri yoluyla bunları ürün, hizmet, yan ürün ve atık olarak çıktıya dönüştürür. İşletme faaliyetleri ve çıktıları, sermaye öğeleri üzerindeki etki açısından sonuçlar doğurur. İş modelinin değişime adapte olma kapasitesi, işletmenin uzun vadedeki yaşayabilirliğini etkileyebilir. Örneğin, girdilerin bulunabilirliği, kalitesi ve satın alınabilirliğinde görülen değişimler gibi (IIRC 2013, 13).

İş faaliyetleri ürün planlaması, tasarımı ve üretimi ile hizmet sunmak için kullanılan uzmanlık becerilerini ve bilgiyi içerir. Yenilikçilik kültürünün teşvik edilmesi müşteri talebini öngören yeni ürün ve hizmetler yaratmada sıklıkla kullanılan temel iş faaliyetlerinden biridir. Diğer taraftan yenilikçilik teknolojinin daha etkin ve daha iyi kullanılmasını, toplum veya çevre üzerindeki olumsuz etkiyi en aza indirmek için girdilerin değiştirilmesini ve çıktılar için alternatif kullanımların bulunmasını sağlar (IIRC 2013, 13). Yenilikçiliğin işletme başarısındaki olumlu etkisi dikkate değerdir. Küresel rekabet, hızlı teknolojik değişimler ve kaynak kıtlığı altında faaliyet gösteren işletmeler büyümek, etkili olmak, hatta hayatta kalmak için yenilik yapmalıdırlar (Aydın 2015, 28). Sonuçlar, bir işletmenin iş faaliyetlerinin ve çıktılarının bir sonucu

olarak sermaye öğeleri açısından ortaya çıkan olumlu ve olumsuz durumları ortaya koyar (IIRC 2013, 14). İşletmelerin faaliyet sonuçları tüm paydaşları ilgilendirir (Aydın 2015, 28).

5.3.4. Riskler ve Fırsatlar

Bir entegre rapor kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen spesifik risk ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunları nasıl ele almaktadır sorularına cevap verir (IIRC 2013, 27). Başka bir anlatımla entegre rapor, sürdürülebilirlik açısından fırsatların veya risklerin değerlendirildiği ve bunların yönetilerek değere dönüştürüldüğü süreci açıklayan bir rapordur (Kılıç 2018, 60). Başarıya ulaşmak için dış çevrenin işletmenin misyonu ve vizyonu bağlamında sürekli izlenmesi ve analiz edilmesi kuruluşun kendisi, stratejisi ve iş modeli ile ilgili risk ve fırsatların belirlenmesine katkıda bulunur (IIRC 2013, 14). Dış çevre, işletmenin içinde faaliyette bulunduğu çevreyi ifade etmektedir (Aydın 2015, 29).

5.3.5. Strateji ve Kaynak Aktarımı

Bir entegre rapor, kuruluşun hedefi nedir ve buraya nasıl ulaşmayı amaçlamaktadır sorularına cevap verir (IIRC 2013, 27). İşletme stratejisi işletmenin risklerini azaltırken veya yönetirken ve fırsatları en üst düzeye çıkarırken nasıl bir yol izleyeceğini belirler (IIRC 2013, 14). Kuruluşun stratejik amaçları, bu stratejik amaçlara ulaşmak için uyguladığı ya da uygulamayı planladığı stratejiler ve stratejisini uygulamak için gereken kaynak aktarım planlarını içerir (IIRC 2013, 27). Başka bir ifadeyle stratejik yönetim, işletmenin uzun dönemde yaşamını devam ettirebilmesi, sürdürülebilir rekabet üstünlüğü ve dolayısı ile ortalama kâr üzerinde getiri elde edilmesi amacıyla üretim kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması olarak tanımlanabilir (Aydın 2015, 29).

5.3.6. Performans

Bir entegre rapor, kuruluş dönem için belirlenen stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve elde edilen sonuçlar sermaye öğelerini nasıl etkilemiştir sorularına cevap verir (IIRC 2013, 28). Performans, bir işletmenin stratejik hedeflerine göre elde ettiği başarılar ve sermaye öğeleri üzerindeki etkileri açısından elde ettiği sonuçlardır (IIRC 2013, 33). İşletme, performansı hakkında bilgiye ihtiyaç duyar. Dolayısıyla, karar verme mekanizmasına bilgi sağlayan ölçüm ve takip sistemleri kurması gerekmektedir (IIRC 2013, 14). Sürdürülebilirlik raporlarında sunulan verilerin işletmenin iş modeli, stratejisi ve finansal yapısı ile bağının kurulması, yatırımcıların işletmenin sürdürülebilirlik performansının işletmenin değer yaratma sürecine nasıl bir katkı sağladığını anlamasını kolaylaştırmaktadır (Aras ve Sarıoğlu 2015, 36).

5.3.7. Genel Görünüş

Bir entegre rapor, kuruluşun stratejisini uygularken karşılaşması muhtemel zorluk ve belirsizlikler ve bunların iş modeli ile gelecekteki performansı açısından potansiyel etkileri nelerdir sorularına cevap verir (IIRC 2013, 28). Değer yaratma süreci durağan değildir. Her bir bileşenin ve bunların diğer bileşenlerle olan etkileşimlerinin düzenli olarak incelenmesi ve işletmenin genel görünüşüne odaklanması tüm bile-

şenleri iyileştirecek revizyona ve iyileştirmeye giden yolu açmaktadır (IIRC 2013, 14). Entegre raporlama için gerekli olan entegre düşüncenin tesis edilebilmesi için işletmenin bünyesinde oluşturulan sorumlu bir ekibe ve bütün departmanların işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır. İşletmenin değer yaratma sürecinde yer alan tüm birimlerden gelecek bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi sonucunda bütün resmi görevler mümkün olacaktır (Aras ve Sarıoğlu 2015, 78).

6. CDP KARBON SAYDAMLIK PROJESİ

Karbon Saydamlık Projesi İngiltere'nin başkenti Londra'da özel sektör temsilcileri, politika yapımcılar ve kurumsal yatırımcıların öncülüğünde iklim değişikliğine ve su kaynakları yönetimine karşı yürütülen ortak eyleme çözüm üretmek ve hız kazandırmak amacıyla 2000 yılında kuruldu (CDP Türkiye 2012, 2). Dünyada kullanılan geçerli bir raporlama çerçevesidir. Raporlamanın ana konuları küreselde ve yerelde iklim değişikliği, su kullanımı, ormanlara verilen zarar ve tedarik zincirlerinin çevresel riskleridir (BİST 2014a, 35). CDP, işletmeler tarafından iklim değişikliğine neden olan risklerin nasıl yönetildiğini dünya genelinde raporlayan uluslararası bağımsız tek kuruluştur (TİSK 2016, 22). CDP, kurumsal yatırımcıları temsilen işletmelere önemli çevresel verilerini ölçümlemeleri, yönetebilmeleri ve paylaşımında bulunmaları için çağrıda bulunur. Böylece her yıl işletmelerden konu ile ilgili toplanan bu veriler CDP'nin geliştirdiği derecelendirme yöntemine göre ölçümlenerek, CDP tematik analiz raporları hazırlanmaktadır (BİST 2014a, 35). CDP'nin hedefi, dünyanın dört bir yanından gelen iklim değişikliği verilerini uyumlu hale getirmek ve karbon raporlama sistemine uluslararası bir standart kazandırmaktır (CDP Türkiye 2012, 2). Söz konusu standartların belirlenmesi amacıyla çeşitli kılavuzlar geliştirilmiştir. Bunlardan en önemlileri GRI Standartları ve Sera Gazı Protokolü'dür (Okan Gökten ve diğerleri 2018, 920).

Her yıl CDP'nin bilgi talebi kapsamında hazırlanan işletme yanıtları incelenmekte, analiz edilmektedir. Ayrıca işletmeler yanıt kalitesi ve iklim değişikliğini azaltmaya yönelik faaliyet performansı yönünden değerlendirilmektedir. Değerlendirmenin sonucunda bir saydamlık puanı ve bir performans puanı ortaya konmaktadır. Saydamlık puanları, işletmenin verdiği yanıtın kalitesi ve bütünlüğünü değerlendirirken, performans puanları iklim değişikliğinin yarattığı risklerin yönetimiyle ilgili olarak işletme performansını ölçmektedir (CDP Türkiye 2012, 2). İşletmelerin CDP'ye raporlama yapma nedenleri sıralandığında; (a) sera gazı salınımı hakkında bilinçli olduklarını, (b) iklim değişikliği, ormansızlaşma ve su kıtlığı risklerinin anlaşılmasına yardımcı olduklarını, (c) sürdürülebilir ürünlerle gelir yaratabilmek için fırsatlar ürettiklerini, (d) iklim değişikliği ve su kıtlığına karşı aldıkları önlemleri kanıtlamak olduğu görülmektedir (Mengi ve Özgül 2016, 174). CDP'nin işletmelerden iklim değişikliği ile ilgili verilerini kamuoyuna açıklamalarını istediği ilk tarih 2003'tür. (CDP Türkiye 2012, 2). Hâlihazırda birçok işletme CDP'yi bir iletişim aracı görerek, azaltım hedeflerini belirlemekte ve verimliliklerini artırmak amacıyla iklim değişikliği stratejilerini, su kaynaklarının yönetimini ve sera gazı emisyonlarını ölçmekte ve açıklamaktadırlar (CDP

Türkiye 2012, 2). Çünkü karbon emisyonlarını iyi yönetmek ve işletmeleri iklim değişikliğinin etkilerinden korumak, hissedarlar için sürekli ve güçlü getiri sağlamanın temellerinden birini oluşturmaktadır (CDP 2011, 6).

PwC Türkiye (Pricewaterhouse Coopers International Limited'in), SKD Türkiye ve İMKB işbirliği ile gerçekleştirilen "Türk İş Dünyası'nda Sürdürülebilirlik Uygulamaları" konulu anket çalışmasında; özellikle karbondioksit, metan, azot oksit vb. gibi küresel ısınmanın sebebi olan sera gazlarının salınımının, doğal karbon döngüsü dışında artan sanayi, üretim ve tüketim alışkanlıkları sebebiyle arttığı görülmüştür (PwC Türkiye 2011, 30). Bilindiği üzere küresel ısınma dışında su kaynaklarının kirlenmesi, atıklar ve enerji kullanımı bugünün önemli çevre sorunları arasındadır. Artan üretim ve tüketim sonucunda ortaya çıkan atıkların bilinçsiz olarak boşaltılması, su kaynaklarını, doğal ortamları ve canlı hayatını büyük tahribata uğratmaktadır (PwC Türkiye 2011, 30). Bu nedenle işletmeler, kurumsal yatırımcılar ve hükümetler günümüzde bir tercih yapmak zorunda kalarak ya sınırlı kaynaklar için saldırganca rekabete girecekler ya da giderek kıtlaşan kaynaklara bağımlılıklarını azaltacak, sürdürülebilir ve kârlı bir büyüme yol açan düşük karbonlu bir ekonomiye yöneleceklerdir (CDP 2011, 6). Bu çerçevede sürdürülebilirlik raporları esaslı çözümler üretmek üzere bir yandan işletmelerin sürdürülebilirlik gelişimine, diğer yandan sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaktadır (PwC Türkiye 2011, 33).

7. SONUÇ

İşletmenin kısa, orta veya uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyebilecek ve stratejik hedeflerine ulaşması üzerinde etkisi olabilecek önemli konuların tümünün hem olumlu, hem de olumsuz yönlerinin finansal olmayan raporlamada ele alınması, risklerin doğru bir şekilde yönetilebilmesine ve fırsatların değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlamasının hedeflerine ulaşması için paydaşların da sürece katılımı kilit öneme sahiptir. Çünkü sürdürülebilirlik raporları özellikle sosyal, ekonomik ve çevresel konularda bir işletmenin paydaşları üzerinde yarattığı toplam etkiyi içermelidir. Bu nedenle, finansal olmayan raporlamanın, önemli konuların tümünü tam ve eksiksiz içermesi ve sosyal, ekonomik ve çevresel performansı ve etkilerini dengeli ve adil bir biçimde paydaşlara sunması gerekir.

Sonuç olarak sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgilerin doğruluk ve global standartlarla uyumlu olarak sunulması, işletmelere mali ve mali olmayan performans göstergeleri arasında bağlantı kurma, orta ve uzun vadeli strateji ve iş planlarının oluşturulması, marka değerinin ve kurumsal itibarın yükselmesi, yatırımcılara karşı güven inşa edilmesi gibi pek çok katkı sağlamaktadır. Dünyada öne çıkan sürdürülebilirlik raporlama çerçevelerinin temel amacı, iş dünyasının konuya ilişkin farkındalığını artırarak, şeffaflığa dayalı kurumsal yönetim kalitesini geliştirmek ve nesilden nesile kendi ihtiyaçlarını karşılayan yaşanabilir bir dünya bırakmak, raporlama yapan işletme sayısını artırmak ve işletmelerin sürdürülebilirlik performanslarını geliştirmektir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, M. 2015. "İç Denetçiler İçin Sürdürülebilirlik Raporlamalarına Güvence Verme Kılavuzu", İç Denetim Dergisi, 41.
- Aras, G. 2006. "İşletmelerde Sürdürülebilir Değer Yaratma ve İç Denetim", İç Denetim Dergisi, 16.
- Aras, G. ve G. U. Sarıoğlu. 2015. Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, İstanbul.
- Aydın, S. 2015. Entegre Raporlama, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- BİST. 2014a. Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi, Borsa İstanbul, İstanbul.
- BİST. 2014b. Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Bülteni 2014, Borsa İstanbul, İstanbul.
- CDP. 2011. CDP Türkiye-100 Raporu 2011. Carbon Disclosure Project.
- CDP Türkiye. 2012. CDP Türkiye - En İyi Uygulamalar Kitapçığı - CDP'ye Yanıt Veren Türkiye Şirketleri İçin En İyi Uygulamalar Rehberi, Carbon Disclosure Project Türkiye, İstanbul.
- Doğru, E. 2016. "GRI Sürdürülebilirlik Raporlamaları Analizi: İyi Uygulama Örnekleri ve Geliştirme Önerileri", İç Denetim Dergisi, 44.
- GRI. 2014a. G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları - Raporlama İlkeleri ve Standart Bildirimler, Global Reporting Initiative, Amsterdam.
- GRI. 2014b. G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları - Uygulama El Kitabı, Global Reporting Initiative, Amsterdam.
- IIRC. 2013. Uluslararası (ER) Çerçevesi - Entegre Raporlama (ER), International Integrated Reporting Council, England and Wales.
- İMKB. 2011. Sürdürülebilirlikle İlgili Özet Bilgiler, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul.
- Kılıç, B. I. 2018. "Entegre Raporlama ve Türkiye'deki Gelişmeler: Entegre Rapor Hazırlayan İşletmeler ve BIST Kurumsal Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan İşletmeler Açısından Bir İnceleme", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 20 (1).
- Mengi, B. T. ve B. Özgül. 2016. Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Güvencesi "İç Denetim" - BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'ne Tabi Şirketlerde Anket Çalışması, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul.
- Okan Gökten, P., B. Marşap ve S. Gökten. 2018. "Sera Gazı Emisyon Raporlaması Bir Tercih mi Yoksa Zorunluluk mu? Kurumsal Bir Değerlendirme", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 20 (Özel Sayı).

PwC Türkiye. 2011. Türk İş Dünyası'nda Sürdürülebilirlik Uygulamaları Değerlendirme Raporu, Pricewaterhouse Coopers International Limited, İstanbul.

SKD Türkiye. 2017. 100 Maddede Sürdürülebilirlik Rehberi, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği, İstanbul.

TİSK. 2016. Herkes İçin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projesi - Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlaması Ulusal İnceleme Raporu, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Ankara.

UNGC. 2008. Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi İlerleme Bildirimi (COP) Konusunda Pratik Rehber, The United Nations Global Compact, New York.